EYÜPLÜ HALİD'İN MACERALARI

Hazırlayan ve Notlandıran
Ramazan Erhan Güllü

YAYIN NU: 1693
KÜLTÜR SERİSİ: 948

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-112-5

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Göktürk Ömer Çakır

Tashih: Gizem Tiryaki

Kapak Tasarımı: Mahmut Doğan

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: LARUS YAYINEVİ ve TİCARET A.Ş
Bağlar Mah. 62. Sok. Yıldızlar Plaza No:10/A
Bağcılar-Güneşli / İSTANBUL
Sertifika Numarası: 49657

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İstanbul- 2021

Halid Keskiner (Eyüplü Halid): 1890 yılında Eyüp'te doğmuştur. Ailesi hakkında ve ne zaman öldüğüne dair net bir bilgimiz bulunmamakla birlikte halefi Rahim Kırbağ'ın Mart 1952'de gerçekleştirilen bir röportajında kendisinden "rahmetli" olarak bahsetmesi terminus olarak kabul edilebilir.

ÖN SÖZ

Eyüplü Halid'in hatıralarını, başka bir çalışma için *Vatan* gazetesinin 1941 yılı sayılarını incelerken tesadüfen buldum. Ahmet Emin Yalman'ın sahibi olduğu *Vatan* gazetesinde, "Eyüplü Halid'in Maceraları" başlığı ile 3 Temmuz – 14 Ağustos 1941 tarihleri arasında 41 tefrika hâlinde yayımlanan hatıralar, okurken hikâye veya roman gibi de değerlendirilebilecek bir tarzda, Halid'in o sıralarda gazetecilik yapmakta olan Millî Mücadele döneminin meşhur subay ve istihbaratçılarından Mustafa Razi Yalkın'a anlatımı ve Yalkın tarafından yazıya dökülmüş kısa ve genel bir hayat hikâyesinden ibarettir.

Türkiye'nin sosyal ve toplumsal tarihini inceleyen çeşitli çalışmalar arasında dolandırıcılar veya hırsızlar hakkında bazı incelemeler bulunmakta ise de bir dolandırıcının hatıralarına rastlamak pek mümkün değildir. Basına verilen bazı demeçler veya geniş röportajlar dışında bir dolandırıcının hatıralarını anlatması ve kamuoyunun buna ilgi göstermesi de sık karşılaşılacak ve doğal görülecek hadiselerden sayılamaz. 1941 Türkiyesi'nde de hatıralar kamuoyunda genel anlamda olumlu karşılanmamış ve hatıraları neşreden *Vatan* gazetesine yönelik eleştirilere sebebiyet vermişti. Ancak gazete eleştirilere rağmen hatıraları yayımlamış, Halid'in bu durumu vesile bilerek bundan böyle bu tür işler yapmayacağı, hatıraları sayesinde de insanların bu tarz dolandırıcıların tuzaklarına düşmemeleri için uyarıda bulunulmuş olacağı ifade edilmişti.

Bugün bu hatıraların Türk okuyucusuna sunulmasıyla ise literatüre sosyal tarihimizin yakın döneminden küçük bir kesit

sunmak amaçlanmaktadır. İlginç ve renkli bir kişiliğe sahip olan Eyüplü Halid, hatıraları dışında kendisi hakkında yazılanlarda da görüleceği üzere yaşadığı dönemin adı duyulmuş simalarındandır.

Hatıralar yayına hazırlanırken gerekli görülen yerlerde anlatılan olay, yer veya kişiler hakkında kısa açıklamalar yapılmıştır. Açıklamalar, dipnotlarda ve "yayına hazırlayan (yhn)" notuyla belirtilmiştir. Metindeki yazım ve imla hataları büyük oranda günümüz Türkçesine uygun olarak düzenlenmiş, isimlerin kullanımında da tek bir standart belirlenerek metinde birlik sağlamak amaçlanmıştır. Örneğin; hatıraların orijinal hâlinde dahi bazen "Halit" bazen "Halid" olarak yazılan isim, hazırladığımız metnin tamamında "Halid" olarak yazılmıştır. Her tefrika, yayımlandığı orijinal başlık, gazetenin numarası ve tarihi ile birlikte sıralı olarak tek metin hâlinde birleştirilmiştir.

Hatıraların yayıma hazırlanması sırasındaki katkıları için arkadaşlarım Ayşe Yüksel, Begüm Erdoğan, Furkan Sevim ve İsmail Amoutska'ya; hatıraları okuyucuyla buluşturan Ötüken Neşriyat'a ve Ötüken'in kıymetli editörleri Göktürk Ömer Çakır ve Ayşegül Büşra Paksoy'a çok teşekkür ediyorum.

Ramazan Erhan GÜLLÜ
Fatih / İSTANBUL
Nisan 2021

EYÜPLÜ HALİD HAKKINDA

Eyüplü Halid Kimdir?

"Eyüplü Halid kimdir?" şeklinde yapılan bir internet aramasında karşımıza çıkan sonuçların belli başlıları: "Osmanlı'dan devrolmuş bir dolandırıcı", "68 kadını evlilik vaadiyle dolandıran bir kadın avcısı", "cezaevinde yatarken İtalyan lider Mussolini'yi dahi dolandırmış azılı bir hırsız" gibi başlıklardan oluşmaktadır. Türkiye'nin sosyal tarihi ile ilgili yapılan birçok çalışmada, dolandırıcılık konusunda en fazla zikredilen isim Sülün Osman iken, yakın tarihli farklı çalışmalar ve emniyet teşkilatından kimi yetkililerin çeşitli açıklamaları Sülün Osman'ın adını geride bırakan, Eyüplü Halid isimli yeni bir karaktere daha işaret etmekteydi. Özellikle, Cumhuriyet'in ilk yıllarında İstanbul'da görev yapmış olan Emekli Emniyet Müdürü Yaşar Danacıoğlu'nun 2000/2001 yıllarındaki bazı beyanlarında, Sülün Osman'a atfedilen köprüyü veya Eminönü'ndeki saat kulesini satma hikâyeleri de dâhil olmak üzere birçok vukuatın gerçek faili olarak Eyüplü Halid'i göstermesi kamuoyunda bu ismin daha fazla duyulmasına neden olmuştu. Danacıoğlu'nun anlatımıyla Halid'in genel özellikleri şunlardı: "Eyüplü Halid, akla hayale gelmez işler yapmıştır. Kuleyi, Eminönü'ndeki saat kulesini satan Sülün değil, Eyüplü Halid'dir. Bu adam Osmanlı'dan devrolmuş bir dolandırıcı. Osmanlı'da da sabıkası var. Girit kökenlidir. Çok güzel Rumca konuşur. Türkçe okuma yazması yok ama Fransızcası fevkala-

de."[1] Danacıoğlu'nun, Halid'in Girit kökenli olması ve Rumca bilmesiyle ilgili beyanları, kimi yerlerde Halid'in Rum kökenli olduğuna dair değerlendirmelere neden olmuştur. Bununla beraber, bu açıklamalar sayesinde basında ve çeşitli internet sitelerinde Eyüplü Halid'le ilgili değişik yazılara rastlamak mümkün olmaktaydı.

Eyüplü Halid'le ilgili literatürdeki bilgilerin bilimsel anlamda ele alınıp değerlendirildiği tek çalışma, Rıfat N. Bali'nin makalesidir.[2] Bali makalesinde Halid'le ilgili genel bilgiler verir ve Halid'in hayatıyla ilgili bilgi alınabilecek kaynakları da zikreder. Mayer Mağazası'nın kurucusunun torunu Georg Mayer'in ve Halid'in yaşadığı dönemin emniyet müdürlerinden Yaşar Danacıoğlu'nun hatıraları ile çeşitli gazete haberleri Halid'le ilgili bilgilere ulaşmamızı sağlayan temel kaynaklardır ve bunları sosyal tarih çalışmaları açısından akademik dünyaya tanıtan Rıfat N. Bali olmuştur. Eyüplü Halid'in 68 kadını evlilik vaadiyle kandıran bir dolandırıcı olduğuna dair bilgi de Rıfat N. Bali'nin makalesinde bahsettiği ve tanıttığı, kendisinin yayına hazırlamış olduğu Georg Mayer'in İstanbul günlerine ait hatıralarında yer alır.[3]

Bu hatıralarda, Halid'in genel tavrı ve özellikleri hakkında bilgi verilmekle birlikte hayatı ile ilgili geniş bilgiler bulunmamaktadır. Halid'in ailesi ve kimliği ile ilgili bilgiler kendi hatıralarında da net olarak yer almamaktadır. Rûmî 1306 (Miladi 1890) yılında Eyüp'te doğmuştur.[4] Babası Eyüp Sultan

---

1 Ulaş Yıldız, "Nerede O Eski 'Dayılar' – Dolandırıcıların Kralı Eyüplü Halid", *Radikal*, nr. 1607, 7 Mart 2001, s. 2.

2 Rıfat N. Bali, "Bir Dönemin Ünlü Dolandırıcısı: Eyüplü Halid", *Toplumsal Tarih*, Sayı: 177, İstanbul, Eylül 2008, s. 68-70.

3 Georg Mayer, *Türk Çarşısı – Şark'ta Ticaretin Püf Noktaları*, (Çeviren: Yusuf Öztel), (Önsöz ve Notlar: Rıfat N. Bali), İstanbul 2008, Kitabevi Yayınları, s. 24.

4 Hatıralarında 1306 (1890) tarihini veren Halid, 1930 yılında bir davası sırasında, *Milliyet* gazetesinin bir muhabirine 1310 (1894) tarihinde doğduğunu söylemiştir veya bu bilgi gazetede yanlış bir şekilde yer

Camii türbedarı ve imamıdır. Oturdukları semt ve babasının bir "türbedar ve imam" olması dışında ailesi hakkında bilgi vermemektedir. Annesiyle babasının adı, Halid dolandırıcılıklarıyla kamuoyunda ilk tanındığı zamanlarda da bilinmiyordu ve Halid hatıralarını anlatırken bunu kasıtlı olarak yaptığını, kimseye anne ve babasının gerçek kimliğini açıklamadığını ifade etmekteydi: "Kirli şöhretimin babama bulaşmasına razı değilim. Annemin ruhunun bu yüzden azap duymasını istemem," diyerek, ailesini koruma kaygısıyla bu şekilde davrandığını belirtmekteydi.[5]

Halid hatıralarını anlatırken anne ve babasının isimleri ve çevreleri hakkında olduğu gibi kökenleri hakkında da bilgi vermez. Babası, kendi ifadesiyle sadece "Eyüp'te yaşayan bir baş türbedar; bilgili, açık fikirli bir imam"dı. Bazı yerlerde zikredilen köken olarak Rum olduğu meselesini ise bir Rum kızı ile nişanlanma hikâyesini anlatırken, kızın babasına, annesinin Rum olduğunu söyleyerek adamı kandırdığı şeklinde açıklar ve "Bu sözleri de hakikat sanan ve benim bir Rum anadan dünyaya geldiğime inanan bu zavallı adam," diyerek kızın babasıyla alay eder. Adama anlattığı hikâyeye göre, annesi Girit kökenli bir Rum'du. Babasıyla evlenmeden önce Girit'ten İstanbul'a gelmiş, babasıyla tanışınca Müslüman olmuş ve onunla evlenmişti.[6]

Buradan anlaşıldığı kadarıyla Rumluk meselesi Halid'in uydurduğu hikâyelerden biriydi. Babasının imamlığını ve dindarlığını dile getirmesi, ailenin Müslüman geçmişine vurgu olarak değerlendirilebilir. Hatta ailesini "sofu ve kibar bir aile" olarak tanımlar.[7]

---

almıştır. ("Halid'in Muhakemesi", *Milliyet*, nr. 1437, 10 Şubat 1930, s. 6.) Anlattığı olaylarla ilgili verdiği tarihler de 1890 doğumlu olduğunu doğrulamaktadır.

5 "Eyüplü Halid'in Maceraları – (1)", *Vatan*, nr. 311, 3 Temmuz 1941, s. 2.

6 "Eyüplü Halid'in Maceraları – (7)", *Vatan*, nr. 317, 9 Temmuz 1941, s. 2.

7 "Eyüplü Halid'in Maceraları – (10)", *Vatan*, nr. 320, 14 Temmuz 1941, s. 2.

Soyadı Kanunu ile birlikte "Keskiner" soyadını alan Halid'in hayatındaki çeşitli ayrıntılar gibi ne zaman, nerede öldüğü de bilinmemektedir. 1952 yılında, kendisinden "meşhur kadın avcısı Eyüplü Halid'in muavini" olarak bahsedilen Rahim Kırbağ bir röportajında Halid'den "rahmetli" diye bahsetmektedir.[8] Ancak vefatıyla ilgili şu zamana kadar herhangi bir bilgiye ulaşılmış değildir. Halid'in "muavini" olarak bilinen Rahim Kırbağ da sık sık gazetelerde dolandırıcılık haberleriyle adı duyulan ve Halid'in yaptıklarına benzer taktiklerle özellikle kadınları dolandıran birisiydi.[9]

Halid'in Meşhur Maceraları

Mayer mağazalarının kurucusunun torunu olan Georg Mayer, İstanbul'da yaşadığı dönemle ilgili yazdığı ve Türkçe baskısını Rıfat N. Bali'nin yayına hazırladığı hatıralarında, başlangıçta onlara kendisini İzmir'de yaşayan bir ticaret filosu kaptanı olarak tanıtmış olan Eyüplü Halid'den şöyle bahseder:

> Eyüplü Halid bir ara mağazamıza uğramış olan en tuhaf simalardan biriydi. Giyimine çok önem veren en az altmış yaşında, alışılmadık küçük vücut yapısıyla zayıf bir adamcağızdı. Ütü çizgileri cetvel ile çizilmiş gibiydi. Kravatında inci ve pırlantalı iğne asla eksik olmazdı ve gümüş kabzalı küçük bastonu uyandırdığı züppe intibasını daha da belirgin kılıyordu. Halid bizden en zarif kazakları satın alırken, ya da yeni kravatlar arasından çok titizlikle seçim yaparken gerçekte çok güzel kasiyerimizle ilgilendiğinden sıkça şüpheleniyordum. Kasiyerimiz birkaç kere onu sepetlemişti, hatta seyahatlerinden ona küçük hediyeler getireceğine dair verdiği sözler bile etkisiz kalıp boşa çıkıyordu. Ama onun sayesinde küçük züppemizin ticaret filosu kaptanı olduğunu ve İzmir'de oturduğunu öğrendik.[10]

---

8 Rıfat N. Bali, agm., s. 70.

9 "Yakalanan Hırsızlar", *Milliyet*, 7 Mart 1952, s. 1.

10 Georg Mayer, *age.*, s. 22.

Halid'in dolandırdığı kadınlardan birine şahit oluşunu da Mayer şu şekilde anlatmaktadır:

> Bize –ilk kez– bir bayan eşliğinde uğradığında beklenmedik zincirleme bir tepkime sebep oldu. Bir taksiyle geldi. Aceleyle doğrudan yazıhaneme yöneldi. O esnada kız kardeşinin birinci katta elbise ve manto seçtiğini söyleyerek kendisine bir Türk kahvesi ısmarlamamı rica etti.
>
> Ricasını yerine getirdim. Satış elemanları taşradan geldiği anlaşılan genç bayanla ilgileniyorlardı ve Halid sıcak, sade kahvesini keyifle höpürdetiyordu. Sonra en yeni moda ürünlerini önüne serdirtti ve sonunda otuz sekiz lira tutan ipek bir gömlek beğendi. Bir binlikle ödemeyi yaptı. Ona para üstü ile paketi verildiğinde, bir an durdu, bana döndü ve şöyle dedi:
>
> "Kız kardeşimin bir gömlek için bu kadar para harcadığımı görmesini istemiyorum. Bunu çabucak eve götürüp beş dakika sonra dönerim."
>
> Halid'in kız kardeşi seçimini yaptığında ve alışverişi için erkek kardeşinin olurunu istemek için geldiğinde bu beş dakika çoktan geçmişti. Onun gitmiş olduğunu duyduğunda telaşla üzerime yürüdü ve telaş içinde nereye gittiğini sordu.
>
> "Eve," dedim, ama birkaç dakika sonra döneceğine söz verdi.
>
> Bu birkaç dakika yarım saat oldu ve müşterimiz hâlâ dönmemişti.
>
> Genç bayanın huzursuzluğu geçen her dakika ile artıyordu ve sonunda birlikte kahve içmiş olduğum adamın kim olduğunu sordu.
>
> "İsmini bana mı soruyorsunuz?" diye cevap verdim şaşırarak, "onu sadece müşteri olarak tanıyorum. Refakat ederek bize geldiğiniz adamın kim olduğunu sizin bilmeniz gerekir!" "Hayır," diye karşılık vererek ağladı, "bana sadece filo kaptanı olduğunu söyledi."
>
> Ondan sonra hıçkırarak, daha önceki gün Anadolu'dan gelmiş olduğunu ve bu ecnebi beyin daha tren istasyonunda ona yardımcı olduğunu anlattı. Birlikte bir muhallebiciye gitmişler ve akşama kadar birlikte olduktan sonra kaptan ona evlilik teklif

etmiş. Âşık olmuş, ondan hoşlanıyormuş ve uzun süredir yalnızlığını sona erdirecek güzel ve akıllı bir kadın arıyormuş. Hemen evlenebilmek için bütün teferruatları görüşmek üzere daha ertesi gün onu ablası ile tanıştıracağına söz vermiş.

Sabah genç bayanı baştan aşağıya süzerek onu yeterince iyi giyimli bulmamış ve cömert bir tavırla ona derhâl yeni elbiseler alacağını izah etmiş.

Genç gelin adayı mutluluktan uçuyordu. Öyle aniden, öyle umulmadan oluvermişti ki umut dolu yola koyuldu. Ancak mağazamıza uğramadan önce Merkez Bankası'na gitmişlerdi. Kaptan buradan alışverişleri için biraz para çekmek istiyordu. Banka sabah erkenden kapalı olduğundan Anadolulu Hanım kaptana cüzdanını takdim etti ve o da içinden bir binlik alarak banka açıldığında parayı geri vereceğine söz verdi. Sonra mağazamıza geldiler ve o birinci katta kıyafetlerini biraraya getirirken sözde kaptan ipek gömlekle ve binliğin geri kalanıyla kaçtı gitti.

Zavallı kadın ümitsizdi. Sonunda çağrılan polis kendisine evlilik vaadiyle şimdiye kadar 68 gelin adayı dolandırmış olan meşhur Eyüplü Halid'in yeni bir macerasının söz konusu olduğunu söylediğinde onu sakinleştirmek artık mümkün değildi…[11]

Mayer bunun devamında, bir süre sonra yakalanan bir dolandırıcı ile yüzleştirilmek için karakola çağırıldıklarını ve gittiklerinde Halid'in yakalanıp nezarete atıldığını gördüklerini anlatır. Halid, polisler tarafından dövüldüğü gibi onların yanında birçok hakarete de uğramıştır. Halid'le ilgili yazdıklarını Mayer şu sözlerle bitirir:

Birkaç ay sonra meşhur dolandırıcının hapishanede öldüğünü okuduk. Umarım Eyüplü Halid daha iyi bir öbür dünyaya intikal etmiştir, orada her ne kadar evlilik vaadine dair dünyevî rekorunu geliştirmesine müsaade edilmeyecek olsa da![12]

[11] Georg Mayer, *age.*, s. 22-24.

[12] Georg Mayer, *age.*, s. 28.

1929 yılında yine gazetelerde haber olan bir vukuatından sonra *Politika* gazetesi muhabirlerinden birisi Halid'i bularak kısa bir röportaj yapmıştı. Halid'le ilgili bazı bilgilerin de verildiği röportaj gazetede şu şekilde verilmekteydi:[13]

> Kısa denecek bir boyda, üzerinde mükellef bir pardesü veya palto, şık bir kostüm, ellerinde kıymettar yüzükler, fakat çehre itibariyle çok züğürt, çehresinin hatları az çok maymuna benzeyen bir adam: İşte Eyüplü Halid!
>
> Zaman zaman gazetelerde ismi bir vak'anın arkasından çıkan bu adam için polis merkezinde hiçbir gün şikâyet eksik olmaz.
>
> Herhangi bir polis merkezinin odasına bir kadın gelip de kısaca: "Şık bir bey benimle ahbap oldu. 'Seni alacağım,' dedi, gezmeye gittik. Bir fırsatını buldu. Zorla gerdanlığımı aldı kaçtı!.." derse, polis derhâl bu şık adamın kim olduğunu anlar. Çünkü bu tarz, Eyüplü Halid'in icad ettiği sistemdir.
>
> Bütün merkezlere, müdüriyete birer telefon, her taraf onu arar, fakat o kendine mahsus yerlerde, tamamiyle rahat yaşamaktadır.
>
> Zaman zaman polis müdürü, zabıta-i ahlakiye başmemuru, komiser, tüccar sıfatını takınan Eyüplü Halid, af ve tecil kanunundan istifade edip hapishaneden çıktıktan sonra bir daha bu işleri yapmayacağını va'd etmişti. Fakat aradan çok geçmeden, geçenlerde bir vak'asını daha duyduk.
>
> Eyüp'te, Şifa Havuzu'nda bir kadının başına ördüğü çorabı, Halid'in ağzından dinlemek istedik ve kendisini bir şafak vakti Aynalı Çeşme'de bahçeli bir gazinoda bulduk.
>
> Gözleri pırıl pırıl yanıyordu. Belliydi ki o gecesini de zevkli geçirmiş!
>
> "Halid, şu Şifa Havuzu hikâyesini anlatsan a!.."
>
> Eyüplü, kahveleri ısmarlayarak anlatmaya başladı:
>
> "Siz benim ne mübarek adam olduğumu bilmezsiniz. Babam geçen Ramazan, Kadir Gecesi öldü. Onun gece gündüz benim

[13] "Meşhur Eyüplü Halid – Kendi Kurduğu Sistemi Kendi Ağzından Dinleyin", *Politika*, nr. 13, 24 Aralık 1929, s. 7. [Bu röportajdan bizi haberdar eden Tahsin Yıldırım'a teşekkür ederiz. -en.]

EYÜPLÜ HALİD'İN MACERALARI

Anlatan
Eyüplü Halid

Yazan
Mim Sıfır

Ben, sakın bir tuluât kumpanyasında[1] Eyüplü Halid rolüne çıkmış bir aktör olmayayım!..[2]

Eyüplü Halid adıyla ve (kadın avcısı) diye tanınan adam benim. Otuz senedir adım gazete sütunlarında geçiyor. İki, üç neslin mensupları için âşina bir çehreyim.

İnanınız bana: Adımı bu kadar insan tanıyor diye hiç de övünmek ihtiyacını duymuyorum. Çünkü beni iyi ve faydalı hareketlerim için tanımıyorlar. Bir günahkâr, bir suçlu, bir sabıkalı diye tanıyorlar.

"Ya sen kendini nasıl tanıyorsun?.." diye soracaksınız. Şunu biliniz ki bir Eyüplü Halid yok, aynı kalıp içinde toplanmış iki Eyüplü Halid var. Bunlar otuz senedir boğuşup dururlar. Halidlerden iyisi; Eyüp'te bir baş türbedarın, bilgili, açık fikirli bir imamın oğludur. Babasından, anasından gördüğü iki göreneğin tesiri altındadır. Kötü Halid'in fena hareketlerine gem vurmaya, set çekmeye çalışır. Tamamıyla muvaffak olamaz. Fakat zahmet, bütün bütüne boşa da gitmez.

Kötü Halid'e gelince: Benim her hareketimde yarı iyi yarı fena taraflar vardır. Kötüyüm, fakat elime kan bulaşmamıştır ve bulaşamaz. Kötüyüm, fakat namuslu bir adamı hiçbir zaman soymamışım. Dillerde dolaşan bütün soyguncuğum, başkalarını soymaya hazırlanmış erkek ve kadınlar arasında olmuştur. Hiç farkında olmadan avlayacağım, tavlayacağım insanları daima böylece seçiyorum.

---

1 Tuluât Kumpanyası: Doğaçlama oynanan tiyatro oyunları için kullanılan bir deyim. -yhn.

2 *Vatan*, nr. 311, 3 Temmuz 1941, s. 2.

Vicdanım hiçbir zaman bütün bütün uyuşmamıştır. Babamı her vakit hürmetle anıyorum ve seviyorum. Böyle olduğu hâlde neden kötüyüm?.. Neden varlığını eserleriyle bildiğim ve herkese ispat ettiğim zekâm sayesinde bir türlü doğru yolu bulamıyorum? Neden otuz senedir suç yollarında serseri serseri dolaşıyorum? Bunları her vakit kendi kendime soruyor, sebeplerini araştırıyorum. Vardığım netice şudur:

Bendeki fena huy, bir hastalık halindedir. Hem de birinden kapma ve bulaşma nev'inden hastalık değil… Anam, babam iyi insanlar olduğu hâlde ben nasılsa hasta doğdum. Hastalığım yaşımla beraber ilerledi, arttı. Birçok aksi tesadüfler hastalık istidâdına kuvvet verdi. "Kabahatsizim," diyemem, fakat yaratılışımın da, tesadüflerin de kabahati vardır. Sonra beni anlamaya çalışan, bana el uzatan, tedaviye çalışan da olmadı. Sık sık düştüğüm hapishane benim üzerimde bir karantina yeri değil, bir bulaşık mikrop yuvası tesirini yaptı. Oradan her defasında hastalığım artarak, ruhum büsbütün kararark çıktım.

Bazen kendi kendime düşünürüm: Hayatımı dolduran vakaları hep ben mi yaptım? Sakın bir tuluât kumpanyasında Eyüplü Halid rolüne çıkmış bir aktör olmayayım? Belki de her günkü rolümün icabı diye türlü türlü kıyafetlere girdim, türlü türlü tavırlar takındım, zekâmı, dilimi sanat vasıtası diye kullanarak insanları aldattım. Fakat bu roller yalancıktan değil miydi?

Böyle olduğuna inanmak istiyorum. Çünkü benim hâlâ utanmam var, vicdanım var, düşkünlere acımam var. Kötü adamım. Fakat kendimde ahlâkî had diye çizdiğim bir dereceyi hiçbir zaman aşmadım. Kendime göre namusluluk, namussuzluk diye bir fark, bir işçilik raconu gözetirim. Babamın adını kimseye söylemem. Benim kirli şöhretimin babama bulaşmasına razı değilim. Annemin ruhunun bu yüzden azap duymasını istemem.

*

Acaba "namuslular" âleminde doğup yaşayanların hepsi, namus meselesi etrafında bazı suçlular kadar şuurlu derecede mücadeleyi kabul etmişler midir? Bunda biraz şüphem var doğrusu.

İlk defa olarak bana bir el uzanıyor. Birinci defa olarak faydalı surette ekmek paramı kazanmak için önümde bir imkân açılıyor. Senelerden beri bunun hasretini duyan adam ben değil miyim?

Eğer iradem kifayet ederse bu imkâna sarılacağım. Bambaşka bir insan olmaya çalışacağım. Benim otuz sene yaşadığım âlemde öyle hastalıklar var ki bunu ne bir hâkim, ne bir gazeteci bilmez. Benim gibi adamlar bu hastalıkların çekirdekten yetişmiş, karanlıklar içinde düşmüş, kalkmış, pişmiş doktorlarıdır. Ne bilirsiniz, belki de ben Eyüplü Halid, yarının faydalı bir adamı olurum. Bana öyle diyorlar ki başka memleketlerde iyilik için çalışan adamlardan birçoğu, benim geçirmiş olduğum hastalıkların hepsine tutulmuşlar, sonra temize çıkıp iyi ve faydalı birer adam olmuşlar.

İtiraf edeyim, kendime güvenemiyorum, bendeki fena damar bazen karşı durulmaz bir hastalık nöbeti hâlinde kendini gösteriyor, beni fena hareketlere sürüklüyor. Bunun için bana acıyınız, yardımlarınızı bağışlayınız. Bir kötüyü iyi yapmaktan, bir serseriyi kurtarmaktan büyük sevap olmaz.

*

Biraz kendimi anlatayım: İstanbulluyum. 1306[3] yılında Eyüp Sultan'da Bahriye Sokağı'ndaki evimizde doğdum. Babam varlıklı, iyi huylu, çok doğru bir adamdı.

[3] 1890. -yhn.

Yukarıda bahsettiğim hastalığım pek küçük yaşta tesirlerini gösterdi. Güzel kız ve kadınlara garip bir zaafım vardı. Onlara sokulmak, onlar tarafından sevilmek için karşı durulmaz düşkünlük duyuyordum. Latif cinsin sevilmek ve okşanmak için yaratıldığına daha küçükten kanaat getirmiştim.

"Geçirdiğim Aşklardan Hakikî İlk ve Sonuncusunun Hikâyesi"[4]

Kadınlardan birini diğerinden ayırt etmez, hiçbirini birbirinden üstün tutmazdım. O zamanlarımda, hatta şimdi de öyle ya, güzelde gözün mavisini, karasını, elâsını; saçın siyahını, kumralını, lepiskasını ve yüzün esmerini, sarışınını, beyazını seçmezdim. Güzellik hususundaki telakkilerim işte bu derece üstün körü idi.

O günlerimin en tatlı zevkini, yaş farkı aramaksızın, kızlarla oynamak, oynaşmakta bulurdum. Hele gelin güvey oyunlarına pek bayılırdım. Oyun sırasında onları tavlayıp aldatmaktan, ellerindekini tatlılıkla alıp yutmaktan müstesna bir haz duyardım.

On altı yaşında iken tamamen kadıncıl olmuştum. Mahallemdeki ve o sırada okuduğum Eyüp Sultan Rüştiyesi'ndeki erkek çocuklara karşı âdeta çekingen bir tavır takınmıştım. Mektepten hariç vakitlerimde kendimi konu komşu evlerine atar yine kızlarla çene çalardım. Tatil günlerimde de civardaki bostanlarda, seyir yerlerinde kendime yeni eşler arardım. Söylemeye hacet yok ki, o arada türlü türlü yaramazlıklar, hatta ufak tefek haşarılıklar da yapar, ortalığı birbirine katardım.

Hiç unutmam. Mevsim yaz, günlerden de cuma idi. O devirde Eyüp'ün mesire yerlerinden biri olan Oluklubayır'da, sararmış otların üzerine yüzükoyun yatmış, ellerim

[4] *Vatan*, nr. 312, 4 Temmuz 1941, s. 2.

yanaklarımda, biraz ilerdeki kalabalık bir kadın grubunun arasında oturan bir kızı seyre dalmıştım.

Bu, birkaç hafta evvel mahallemize yeni taşınan Tevfik B. adında bir kibar düşkününün[5] kızı idi. Tam zevkime göre çok güzel ve sevimli bir kızdı. Açık kumral bir saç yığını ile tombul çenenin çevrelediği duru beyaz yanaklarında çimdiklenmiş gibi penbe hareler, gerdanında da püskürme benler vardı. Açık yeşil rengindeki tahrilli gözlerinin bakışları çok tatlı, görüşmesi, hele gülümsemeleri pek nazlı idi.

Bilmem nedendi, bu kızcağız, daha ilk görüşte, üzerimde o güne kadar tanıştığım kızlardan daha çok başka bir tesir bırakmıştı. Bende, hayalimde kendine daha süslü püslü bir yer ayırtmıştı. Hatta birkaç geceler beni tatlı kuruntulara kaptırmış, uykularımı bile kaçırtmıştı haspa…

O gün, saatlerce ve pervane iştah ve iştiyâkı ile çırpına çırpına etrafında dolaştım. Fırsat buldukça uzaktan göz attım, söz attım. Tıpkı sırnaşık bir kedi yılışıklığı ile bir hayli yaltaklandım. Kızın gönlünü avlamaya, grubun içinden ayırmaya muvaffak oldum.

Biraz sonra, Otakçılar Mezarlığı'nın kuytu bir köşesinde, garip bir tesadüf değil mi, aşk kurbanı bahtsız bir gencin mezarı üzerinde yeni dildâdemle karşılıklı oturmuştuk. O, hiç şüphesiz ki, utancından yüzüme bile bakamıyordu. Halinden belli ki, yüreciği de tatlı tatlı çarpıyordu. Ben de, muvaffakıyetimin verdiği şaşkınlıkla, dil altı olmuş bir ispinoz gibi, bir türlü ağız açamıyor, fakat sevinçten nemlenen gözlerimi yüzünden ayıramıyordum. Nihayet heyecanımı dindirdim, kendime bir çeki düzen verdim ve dillendim. Titrek ve boğuk bir sesle:

- Küçük hanım, dedim. Davetimi kabul etmek, buralara kadar gelmek tenezzülü ile hakkımda gösterdiğiniz iltifata

[5] Kibar Düşkünü: Varlığını, saygınlığını yitirmiş kimseler için kullanılan bir deyim. -yhn.

candan teşekkür ederim. İsminizi öğrenmek şerefini de kölenize çok görmezsiniz, değil mi?

Penbe yanakları birden allaştı. Dili dolaştı. Kekelemeye başladı. Nihayet, utana sıkıla ismini de bağışladı:

- Nigâr.

- İsminiz de kendiniz gibi çok güzel. Mektebe gidiyor musunuz canım?

Acı acı içini çekerek:

- Hayır, dedi. Validem öldükten sonra pederim mektepten aldı beni.

- E şimdi evde ne yapıyorsunuz?

- Üvey validemden dikiş nakış ve ev işleri öğreniyorum.

O da bana birçok şeyler sordu. Benim de öksüz olduğumu, üvey ana ateşiyle kavrulduğumu öğrenince zavallı kızın yanakları soldu. Teessüründen boğulur gibi oldu ve acı acı soludu.

Öksüzlük, ikimizi de oracıkta birbirimize bağlamıştı. Hemen kucaklaşmış, hıçkıra hıçkıra ağlaşmış ve acılarımızı paylaşmıştık.

*

O günden sonra Nigâr ile hemen her gün mezarlıklar arasında buluşuyor, konuşup koklaşıyorduk. Ara sıra fulya tarlasına doğru çıkıyorduk. Servilerin hüzünlü loşluklarına sokuluyorduk. Kendimize göre aşk neşideleri okuyor, sevişiyor, sevişiyorduk. Ben artık bütün haşarılıklarımı terk etmiştim. Komşu kızlarını, cici ablalarımı unutmuş, bütün varlık ve samimiyetim ile Nigâr'ın olmuştum. O da beni çıldırasıya seviyordu. Bütün varlığını önüme serpiyor ve seriyordu.

Bu tertemiz sevgi bütün benliğimi sarmış ve sarsmıştı. Ben mektebi unutmuş, evden soğumuştum. Sevgimin esiri ve sevgilimin delisi olmuştum. Çok sevdiğim babamı bile

gözüm görmüyordu. Yavaş yavaş ona karşı beslediğim hürmet de eksiliyordu. Nigârım'ın evinin etrafında gözyaşı dökerek dolaşıyordum. Zavallı kız, o da benim gibi sabahlara kadar uyumaz, yatak odasının penceresinden ayrılmazdı. Sessiz sessiz ağlar, bana hıçkırıklı buseler yollardı.

Günlerimizi Bahariye sırtlarında geçirir, bazen de Silâhtarağa'ya, Çağlayanlara kadar giderdik. Dere kenarlarında çadırlaşmış söğütlerin altına siner, suların sessiz akışlarını seyrederdik. Çayırlarda, bayırlarda kol kola gezer, kuşların cıvıltılarını dinler, hele cümbüşlerini gözlemeyi pek severdik. Akşam oldu mu yine yüreklerimize ayrılık acıları çökerdi. Gözlerimiz yaşlanır, duygularımız şahlanırdı. Birbirimize sarılır ve ağlaşarak ayrılırdık.

Kırılan Ümidim

"Ümidim kırılmasaydı, Eyüplü Halid adı gazete sütunlarına aksetmeyecekti"[6]

Bu yarı ızdıraplı, yarı saadetli, fakat çok temiz ve lekesiz hayat tam üç ay sürdü. Yazın sona erdiği, havaların da gözlerimiz gibi nemlendiği bir gündü. Yağmurdan korunmak için harap bir türbenin pencere kemerine sığınmış, birbirimize sokulmuştuk. Nigâr, eliyle saçlarımı okşuyor, hüzünlü bir eda ile evdeki üvey anasından çektiklerini anlatıyordu. Birdenbire coşuverdi:

- Artık tahammülüm kalmadı, Halid… Horlanmaktan, baba evinde bir kapı kızı gibi geçen sümsük hayattan, hele senden ayrı yaşamaktan usandım. Buna bir çare bulalım,

diye haykırdı. Bu haklı feryadın karşısında ilk aklıma gelen çare, evlerimizden kaçmak, o gamlı muhitten ayrılmak oldu. Heyecanla cevap verdim:

- Kaçalım Nigâr.

---

6 *Vatan*, nr. 313, 5 Temmuz 1941, s. 2.

- Nereye?
- Gönlümüzün dilediği yere!
- Meselâ?
- Uzak bir köye.
- Güzel. Fakat ne ile geçiniriz. Para lâzım bunun için?
- Para bulurum ben!
- Nasıl?

Evet nasıl. Bu yerinde sualin de cevabını vermek, sevgilimin yanan yüreciğini serinletmek lâzımdı. Ama herhangi bir işi yapmak o işi hatırlamak kadar kolay değildi ki.. Hem henüz baba eline bakan benim gibi bir çocuk nereden para bulabilirdi? Fakat ben kararımı o anda vermiştim. Babamın çekmecesinden gizlice para alacak, sevgilimle Eyüp'ten uzaklaşacaktım. Nigâr fikrimi öğrenince hemen kaşlarını çattı, yüzüme şu ahlâk sillesini nezaketle çarptı:

- Çalınmış para ile saadet yuvası kurulmaz, Halid. Ben böyle bir hareketi, yapman şöyle dursun, hatırlamanı bile hoş göremem.

Bugüne kadar karşılaştığım yüzlerce kadın arasında böyle bir sözü ilk ve son olarak Nigâr'dan işittiğimi şuracıkta işaret etmek isterim. Bu asîl ruhlu ve temiz ahlâklı kızın bu sözleri karşısında kızarmadım dersem yalan söylemiş olurum. Çok küçüldüm, pek utandım ve utanmanın verdiği şaşkınlıkla yavaşça sordum:

- O hâlde ne yapalım, Nigâr?..

Baş başa düşündük, kararımızı verdik diyemeyeceğim. Çünkü düşünen, velev ki çocukça telakki edilse bile kararı veren, bana doğru bir yol gösteren o olmuştu.

Karar şu idi:

O akşam babasına gidecek, Nigâr'ı Allah'ın emri ile isteyecektim. Fakat bu talebin o vakitki âdetlere ne derece aykırı düşeceğini, böyle bir müracaatın ne gibi çapraşık neticeler vereceğini ne o, ne de ben kavrayamamıştık. Oradan istikballeri tayin edilmiş, saadetleri müjdelenmiş birer ni-

şanlı memnunluğu ile öpüşe sevişe ayrıldık ve evlerimizin yolunu tuttuk.

*

13 - Birinci Teşrîn - 1322[7] tarihini, hayatımdaki dönümlerden ilkinin başlangıç günü olması itibarıyla hiç unutamam. Çünkü iyi niyetler ve samimî ümitlerle atıldığım ilk teşebbüs o gün umduğumun tamamıyla aksine bir netice vermişti. Kurmak istediğim, saf emellerle süslediğim saadet yuvasının temelini, mukadderat denilen fettan, vurduğu kahpece bir darbe ile o gün bozmuştu ve ben, bu yüzden uğradığım hayal sukûtu ile hayatın ilk dayanılmaz acısını o gün tatmıştım. Dünyayı kapkara ve iğrenç bir saha, insanları da kara ve korkunç birer karaltı gibi görmeye o günden sonra alışmıştım. Eğer o dakikada mesut bir yuva kurmak imkânını bulsaydım, namuslu bir hayat geçirecek, Nigâr'ım için yaşayacak, çalışacak, Eyüplü Halid adı da hiçbir zaman polis dosyalarına geçmeyecek, gazete sütunlarına aksetmeyecekti. Bu münasebetle okuyucularımdan şunu rica edeceğim ki benim gibi düşkünler hakkında hükümlerini verirken, bir müsamaha payı ayırsınlar. Çoğumuz hadiselerin kurbanıyız. Hayatımıza filan veya falan hadise karışmasaydı ayağımız kaymayacak, kanun haricinde geçinme yolları aramaya sürüklenmeyecektik.

Yüreğimin o eski yarasını kurcalayıp tekrar kanatmamak, hatıralarımı takip lûtfunda bulunan sayın okuyucularımın tahammüllerini israfa uğratmamak için, sevgilimin evinde o gün nasıl kabul edildiğimi, babasıyla aramızda olup bitenleri kapalı geçeceğim. Sadece müracaat ve talebimin, bir sürü fena sözler işitmek, ağır hakaretler görmek, üstelik de acısını hâlâ unutmadığım sunturlu bir sopa yemek ile neticelendiğini söyleyeceğim.

---

7 26 Ekim 1906. -yhn.

Evet, Nigâr'ın babası, o gün çocukluğumun ve ruhumun olanca saflığı ve samimiliği ile utana sıkıla yaptığım teklifi çok kaba küfürlerle karşılamış, beni tekme ve tokatlarla bir hayli haşlamış ve hırpalamıştı. Fazla olarak zavallı sevgilimi gözümün önünde bayıltıncaya kadar pataklamak insafsızlığını da yapmıştı. Bu suretle benliğimi büsbütün sarstıktan, bütün ümitlerimi kırdıktan sonra da beni kapı dışarı atmıştı. Hayır, yanlış söyledim. Zamanının kötü taassubuna uyan ve hiddetine kapılan bu baba beni yalnız kapı dışarı atmış değil, bu hareketiyle hayalimi ve hayatımı karalamış, istikbalimi ebediyen karartmıştı. Sanınız ki kurmak istediğim saadet yuvasının kapısını yüzüme çarpmış, bir daha açılmamak üzere kapatmıştı.

Arnavut Muazzez

"Bu güzel kadın, beni mirasyedi bir kumarbaz sanmıştı."[8]

Nigâr'ı bir daha göremedim. Zavallı kız, o şeametli günden sonra utancından, çektiği manevi ızdıraptan hastalandı. Korkusundan boynunda bir sıraca çıkardı. Artık sokak şöyle dursun yatağından bile çıkamadı. Günler geçtikçe, eridi, eridi. Ve nihayet bir gün, hiç şüphe etmiyorum ki, beni düşünerek son nefesini verdi.

O gün Nigâr'ın tabutunu taşıyanların, hıçkıra hıçkıra ağlayanların arasında ben de vardım. Mezarını kazanların ve onu, dünya kurulalıdan beri insan etine doyamayan toprağa bırakanların arasında ben de bulundum. Elimle, yalnız onu değil, ebedî saadetimi, iyi hislerimi de onunla birlikte gömdüm, örttüm ve mukadder olan kötü âkıbete doğru yürüdüm.

*

[8] *Vatan*, nr. 314, 6 Temmuz 1941, s. 2.

Nigâr'ın, hâlâ hatırladıkça yüreğimi sızlatan, gözlerimi yaşartan acıklı ölümünden sonra, ne evimde ve ne de Eyüp'te duramadım. Hiç beklemediğim bu ayrılık, zaten sakat yaratılan şuurumu büsbütün bozdu, beni tam manasıyla bir serseri haline koydu. Nigârım'ı unutmak imkânlarını görmediğim ve o istidadı kendimde hissedemediğim için oyalanmak ihtiyacını duyuyor, her şeyden, herkesten teselli umuyor ve arıyordum.

Bana karşı, genç yaşımda bu acıyı çektirmek, kötü âkıbetlere sürüklemek gibi insafsızlıklar gösteren mukadderat, tam o sırada bir kahpelik daha yaptı. Kendim gibi sakat şuurlu, düşkün ahlaklı bir bendesini karşıma çıkardı. O günden itibaren sukutun yolunu tutmuştum. Mektebi bırakmış, kitapları bir tarafa atmış ve o zamana kadar öğrenebildiğim ahlak mefhumlarını tamamıyla unutmuştum.

Artık Beyoğlu'nda Gılevani Sokağı'nda,[9] o günlerin hatırlı hovardalarının, sayılı kumarbazlarının bir toplantı yeri olan Berlin Oteli'nde oturuyor, tam manasıyla mirasa konmuş bir genç sefihliği ile yaşıyordum. Gençliğime, bilgisizliğime, görgüsüzlüğüme rağmen, babamdan çektiğim paralar sayesinde az zamanda Beyoğlu'nun, koklayanların burnunu düşürecek yaman bir gülü, hovardalık âleminin gece ve gündüz şaklayan tatlı dilli, gümrah sesli bir bülbülü olmuştum. Kazanmak zorluğu çekmediğim için parayı acımadan su gibi harcıyor, günün en güzel yosmalarının kucaklarında, en becerikli muhabbet tellâllarının başlarında, tılsımlı bir taç gibi dolaşıyordum. Şunu da ilâve etmeliyim ki, bu derece sevilip sayılmakta yalnız bol para harcamanın değil, şık ve güzel bir genç oluşumun, terbiyeli ve

[9] Beyoğlu'nda, günümüzde "Kallavi Sokak" olarak adlandırılan, gazetede "Gılevani Sokağı" olarak belirtilen sokağın asıl adı "Glavani Sokak"tır. Ünlü Levanten ailelerden olan Glavanilerin konağı da orada yer aldığı için sokak o dönemlerde "Glavani Sokak" olarak adlandırılmıştır. -yhn.